

Andrzej Zwara

Adwokat bez aplikacji adwokackiej : problem właściwego przygotowania do wykonywania zawodu

Palestra 51/1-2(577-578), 94-96

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ADWOKATURA DZIŚ I JUTRO

Andrzej Zwara

Adwokat bez aplikacji adwokackiej – problem właściwego przygotowania do wykonywania zawodu

Uchwalona przez Sejm w dniu 30 czerwca 2005 r. ustawa o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw dokonała zmian w katalogu osób mających dostęp do zawodu adwokata. W myśl nowych przepisów na listę adwokatów będzie mogła zostać wpisana osoba, która:

1. odbyła aplikację adwokacką oraz złożyła egzamin adwokacki;
2. nie odbyła aplikacji adwokackiej, ale złożyła egzamin adwokacki (doktorzy nauk prawnych oraz osoby, które przez okres 5 lat zajmowały się stosowaniem lub tworzeniem prawa);
3. nie odbyła aplikacji adwokackiej i nie złożyła egzaminu adwokackiego, natomiast spełnia inne przesłanki uprawniające do wpisania na listę (profesorowie i doktorzy habilitowani nauk prawnych oraz osoby, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, radcowski lub notarialny).

Z powyższego wynika, iż katalog osób uprawnionych do wpisu na listę adwokatów poszerzył się. Znaczny krąg osób, które nie odbyły aplikacji adwokackiej (doktorzy nauk prawnych, osoby, które przez okres 5 lat zajmowały się stosowaniem lub tworzeniem prawa, osoby, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, radcowski lub notarialny) będzie miał prawo do wpisu na listę adwokatów.

Zgodnie z wieloletnią tradycją zawodu adwokata możliwość wykonywania tego odpowiedzialnego zawodu powierzana była osobom, które po pierwsze odznaczają się nieskazitelnym charakterem oraz dają rękojmię należytego wykonywania zawodu i po wtóre odbyły aplikację adwokacką i złożyły egzamin adwokacki.

Przed ostatnią nowelizacją ustawy Prawo o adwokaturze odstąpienie od zasady konieczności ukończenia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu adwokackiego

miało miejsce w szczególnych przypadkach – wyjątki dotyczyły profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych, którzy z racji znacznego doświadczenia i posiadanej wiedzy zwalniani byli z konieczności ukończenia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu. Po ostatniej nowelizacji ustawy Prawo o adwokaturze proporcje osób, które mają możliwość wpisu na listę adwokatów bez odbycia aplikacji adwokackiej, w stosunku do tych, którzy aplikację taką ukończyli, zmieniły się diametralnie. Poprzez umożliwienie osobom, które przez okres 5 lat zajmowały się stosowaniem lub tworzeniem prawa, oraz osobom, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, radcowski lub notarialny, wpisu na listę adwokatów, doprowadzono do sytuacji, w której wpis na listę adwokatów w wyniku ukończonej aplikacji adwokackiej i złożonego egzaminu stanie się jeżeli nie wyjątkiem, to zdarzeniem znacznie rzadszym niż wpis osoby, która przedmiotowej aplikacji nie ukończyła.

Przygotowanie do egzaminu konkursowego na aplikację adwokacką, sama 3,5-letnia aplikacja, podczas której odbywają się zajęcia teoretyczne i praktyczne w sądach, prokuraturach i przede wszystkim w kancelariach adwokackich oraz egzamin adwokacki, wiążą się z olbrzymim nakładem pracy. Praca ta konieczna jest dla należytego przygotowania do wykonywania zawodu adwokata. Całej tej pracy, ukierunkowanej bezpośrednio na wykonywanie zawodu adwokata (a nie innych zawodów prawniczych), uniknie osoba, która zdecyduje się na wpis na listę adwokatów bez odbycia aplikacji adwokackiej – to jest poprzez zdanie egzaminu sędziowskiego, prokuratorskiego, radcowskiego lub notarialnego, bądź złożenie samego egzaminu adwokackiego, po pięcioletniej praktyce w zakresie tworzenia lub stosowania prawa. Różnica w przygotowaniu do wykonywania zawodu adwokata osoby, która ukończyła aplikację adwokacką zakończoną złożonym egzaminem, a osoby, która ten etap ominęła, jest oczywista i nie wymaga uzasadniania. Fakt ten zapewne najdotkliwiej odczują klienci, którzy ponosić będą konsekwencje nienależytego przygotowania adwokata do wykonywania jego zawodu.

Rozważania przyjęte przez ustawodawcę w tym zakresie są nie tylko nieracjonalne, ale kłóć się również z tendencjami w prawie europejskim w zakresie szkolenia i przygotowania prawników do wykonywania ich zawodów.

Polska jest jednym z sygnatariuszy Wspólnej Deklaracji Europejskich Ministrów Edukacji z 1999 roku, zwanej Deklaracją Bolońską. Realizacja postanowień zawartych w tej Deklaracji ma służyć, między innymi, rozwojowi jednolitego systemu szkolenia w zakresie zdobywania uprawnień do wykonywania szczególnych zawodów, w tym zawodów prawniczych. Państwa europejskie dążą do stworzenia jednolitego systemu w zakresie szkolenia adwokatów. System ten kładłby nacisk na szkolenia przygotowujące do wykonywania zawodu i uwzględniające specyfikę każdego z powyższych zawodów. Taki system pozwalałby na należyte przygotowanie do wykonywania zawodu prawniczego, niezależnie od tego, w jakim kraju byłby wykonywany.

W Europie za właściwą uważa się drogę do uzyskania prawa do wykonywania zawodu prawniczego, w tym zawodu adwokata, poprzez system szkoleń. Co wię-

cej, szkolenia te nie mają ograniczać się wyłącznie do szkoleń przygotowujących do wykonywania zawodu adwokata, ale również odbywać się mają po uzyskaniu tytułu adwokata, a udział w nich warunkować ma prawo do wykonywania tego zawodu. Takie założenia promuje się już, między innymi we Francji czy Wielkiej Brytanii.

Przyjęty przez nowelizację ustawy Prawo o adwokaturze system, w myśl którego osoby, które zajmowały się tworzeniem lub stosowaniem prawa, oraz osoby, które odbywały szkolenie w zakresie wykonywania zawodu innego niż zawód adwokata, mogą, bez żadnych dodatkowych szkoleń, uwzględniających specyfikę zawodu adwokata (reprezentacja klientów w sądzie, sporządzanie opinii prawnych, przygotowanie pism procesowych itp.), czy nawet egzaminów, wpisać się na listę adwokatów, jest niewątpliwie sprzeczny z wyżej wskazanymi tendencjami w poszczególnych krajach europejskich. Skutkiem przyjętej przez Polskę Deklaracji Bolońskiej powinno być wypracowanie jednolitego systemu szkoleń, a nie umożliwianie znacznemu kręgowi osób pomijania tych szkoleń.

Reasumując, zawód adwokata jest zawodem zaufania publicznego. Oznacza to, że czynności wykonywane przez adwokata w ramach jego działalności zawodowej wymagają odpowiedniego poziomu moralnego oraz szczególnego przygotowania merytorycznego. Nowy system wpisywania na listę adwokatów pozwala na pominięcie przez kandydatów żmudnego szkolenia przygotowującego do wykonywania zawodu adwokata. Skoro istnieje możliwość wykonywania zawodu adwokata przy zaoszczędzeniu czasu, wysiłku i kosztów, jest pewne, iż droga ta będzie częściej wykorzystywana przez kandydatów do wpisu na listę. Powyższa sytuacja doprowadzi do tego, że w Polsce powstanie krąg adwokatów, którzy nie ukończyli szkolenia aplikacyjnego, a tym samym będzie istniała wątpliwość co do ich przygotowania do wykonywania zawodu adwokata w Polsce, jak również w pozostałych krajach Europy. Co więcej, Polsce postawiony zostanie słuszny zarzut braku realizacji postanowień Deklaracji Bolońskiej w zakresie jednolitego systemu szkoleń przygotowujących do wykonywania zawodów prawniczych. Może to skutkować wykluczeniem polskich adwokatów, jako nieprzygotowanych należycie do wykonywania zawodu adwokata, z możliwości wykonywania zawodu w pozostałych krajach europejskich.